

TÜRK YER ADLARI

Keçiborlu

HASAN EREN

1. Bundan birkaç yıl önce Keçiborlu ağız üzerinde çalışan bir öğrencime bu güzel kasabanın adının nereden geldiğini sordum. Keçiborlu'da yetişmiş ve bu çevrede birtakım dil ve folklor araştırmaları yapmış olan öğrencim, yerli halkın, bu adın Türkçe *keçi* kelimesinden geldiğine inandığını söyledi. Halkın bu inancına katıldığı anlaşılan öğrencime göre, Keçiborlu çevresinde koyun yerine daha çok keçi beslenirmiş.

Keçiborlu çevresinde daha çok keçi beslendiğine göre, *Keçiborlu* adının Türkçe *keçi* kelimesinden geldiği inancının sağlam bir gözleme dayandığı ileri sürülebilir. Ancak, benim fikrime göre, Keçiborlu çevresinde keçi yetiştirilmesi, bu adın Türkçe *keçi* kelimesinden geldiğini ispat edemez.

2. *Keçi, koç, koyun, kuzu, oğlak, öveç, teke, toklu...* gibi kelimelerin yer adlarımızda sık sık kullanıldığını biliyoruz. İşte birkaç örnek:

1. *Keçiağlı* (Bolu, Çanakkale), *Keçibel* (Sivas), *Keçibükü* (Muğla), *Keçiçalı* (Samsun), *Keçidere* (Bahkesir), *Keçideresi* (Zonguldak), *Keçikaya* (Bursa, Çanakkale), *Keçikıran* (Bolu), *Keçiler* (Gaziantep), *Keçiler* (Bursa), *Keçili* (Afyon, Amasya, Ankara, Burdur, Çanakkale, Isparta, İzmir, Manisa, Muğla, Sivas, Urfa), *Keçioğlu* (Çankırı, Sinop, Zonguldak), *Keçiören* (Ankara), *Keçipazar* (Konya), *Keçipınarı* (Muğla), *Akkeçili* (Afyon, İzmir, Manisa), *Akçakeçili* (Çanakkale), *Karakeçili* (Ankara, Çorum, Manisa).

2. *Koçalan* (Amasya, Samsun), *Koççukur* (Giresun), *Koçköprü* (Sivas), *Koçkuyu* (Konya), *Koçlu* (Trabzon), *Koçoğlu* (Bahkesir, Samsun), *Koçoluk* (Hatay), *Koçseki* (Kastamonu), *Koçtepe* (Giresun), *Karakoç* (Kastamonu, Kırklareli, Sivas, Zonguldak), *Karakoçlu* (Zonguldak).

3. *Koyunağıl* (Eskişehir), *Koyunağılı* (Çorum), *Koyunalan* (Giresun), *Koyuncu* (Amasya, İçel, Manisa, Sivas), *Koyuncular* (Aydın), *Koyunçalı* (Afyon), *Koyundere* (Bursa, İzmir, Manisa), *Koyuneli* (İzmir), *Koyuneri* (Balıkesir), *Koyunevi* (Çanakkale), *Koyunkaya* (Sivas), *Koyunkıran* (Kastamonu), *Koyunlar* (Aydın), *Koyunlu* (Bilecik, Samsun), *Koyunoba* (Kütahya), *Koyunoğlu* (Çorum, Sivas), *Koyunpınar* (Eskişehir), *Koyuntepe* (Edirne), *Koyunyeri* (Çanakkale, Edirne), *Akkoyun* (Ankara), *Akkoyunlu* (Afyon), *Akçakoyun* (Bursa, Çanakkale, Çorum), *Akçakoyunlu* (Çorum, İçel), *Karakoyun* (Muğla, Sinop, Urfa), *Karakoyunlu* (Ankara, Antalya, Çankırı, Kayseri, Ordu).

4. *Kuzucu* (Edirne, İçel, Konya), *Kuzucubelen* (İçel), *Kuzucular* (Ankara), *Kuzuculu* (Hatay), *Kuzuçardağı* (Kırklareli), *Kuzuderesi* (Aydın), *Kuzular* (Bilecik, Samsun), *Kuzuluçukur* (Hatay), *Kuzuluk* (Çorum, Giresun, Sinop, Sivas), *Akkuzulu* (Ankara, Samsun, Sivas), *Karakuzu* (İzmir, Urfa).

5. *Oğlakçı* (Ankara, Eskişehir, Tokat, Urfa), *Oğlakçılar* (Sinop), *Oğlakkaya* (Kayseri), *Bozoğlak* (Kastamonu), *Kızıloğlak* (Samsun).

6. *Öveçağılı* (Niğde), *Öveçler* (Kastamonu), *Öveçli* (Manisa).

7. *Teke* (Çanakkale, Burdur, İzmir, Samsun, Trabzon), *Tekeçiler* (Bursa), *Tekedere* (İzmir), *Tekederesi* (Erzurum, Malatya), *Tekeler* (Aydın, İçel, Kastamonu, Manisa), *Tekeli* (Aydın, Giresun, İçel, Kocaeli, Sivas), *Tekelioğlu* (Manisa), *Tekeoğlu* (Kastamonu), *Tekeoynağı* (Sinop), *Tekepınarı* (Denizli), *Karateke* (Denizli, İzmir, Muğla), *Karatekeli* (İzmir).

8. *Tokluağıl* (Giresun), *Tokluargacı* (Niğde), *Toklucak* (Afyon, Kayseri), *Toklular* (Antalya), *Kızılcatoklu* (Samsun).

Keçi, koç, koyun, kuzu ... kelimeleriyle yapılmış olan yer adlarının çokluğuna rağmen, *Keçiborlu* adının birinci bölümü, 'eti, sütü, kılı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan (*Capra hircus*)' anlamına gelen *keçi* kelimesiyle birleştirilemez, sanıyorum.

Bu güzel kasabanın adı Türkçe *keçi* kelimesinden gelseydi, çevresinde keçi yerine daha çok koyun yetiştirilen başka bir köy veya kasabaya *Koyunborlu* adının verilmesi gerekirdi. Oysa benim bildiğime göre, yurdumuzda buna benzer bir yer adı yoktur. Buna karşılık, Isparta ilinde *Uluborlu* adlı bir ilçe bulunduğunu biliyoruz. *Keçiborlu* adını açıklarken *Uluborlu* adını da göz önünde tutmak şarttır.

Uluborlu yer adının Türkçe 'büyük' anlamında kullanılan *ulu* kelimesinden geldiği açıktır: *Ulu Borlu* 'Büyük Borlu'.

Türkçe *ulu* kelimesi yer adlarında sık sık kullanılan bir sıfattır. *Ulualan* (Muğla), *Ulubey* (Kütahya), *Uluçal* (Samsun), *Uluçayır* (Eskişehir, Samsun), *Uluçukur* (Sivas), *Uludere* (Eskişehir), *Ulugeçit* (Zonguldak), *Ulugöl* (Antalya, Sivas), *Uluçavak* (Çorum), *Ulukışla* (Niğde), *Ulukoz* (Zonguldak), *Uluköy* (Afyon, Ankara, Çankırı, Denizli, Giresun, Kastamonu, Samsun, Sinop)... gibi.

Uluborlu adındaki *ulu* kelimesi gibi, *Keçiborlu* adındaki *keçi* (*kiçi*) kelimesi de bir sıfattır. Bu yer adındaki *keçi* kelimesi bir ad (isim) olsaydı, bu adın *Keçiborlusu* biçimini alması beklenirdi. Oysa buna benzer bir biçim tesbit edilmemiştir. Buna göre, *Keçiborlu* adındaki *keçi* kelimesi bir sıfattır. Bu sebeple, *Keçiborlusu* diye bir biçimin kullanılmaması normaldir.

Bu duruma göre, *Keçiborlu* adının *keçi* kelimesiyle birleştirilmesi bir halk etimolojisinden başka bir şey değildir. *Keçiborlu* çevresinde koyun yerine daha çok keçi yetiştirilmesi, eski Türkçe *kiçi* (*kiçig*) kelimesinin *keçi*'ye çevrilmesini kolaylaştırmıştır. 1971 yazında *Keçiborlu* çevresinde keçi sürülerinin çokluğunu gördüm. Buna rağmen, *Keçiborlu* adının *keçi*'ye dayandığı ileri sürülemez. Yalnız *Kiçiborlu* adının çevredeki keçilerin çokluğu dolayısıyla *Keçiborlu* biçimine girdiği açıktır.

3. Yer adlarımızda aynı adı taşıyan köy veya kasabaları birbirinden ayırmak için *büyük* : *küçük*, *aşağı* : *yukarı*, *eski* : *yeni* ... gibi bir takım sıfatlar kullanılır. *Büyük Çekmece* : *Küçük Çekmece* (İstanbul), *Eski Polatlı* : *Polatlı* (Ankara), *Aşağı Ayrancı* : *Yukarı Ayrancı* (Ankara) gibi.

Eskiden yer adlarımızda *büyük* : *küçük* sıfatları yerine *ulu* : *kiçi* sıfatları kullanılmıştır. *Ulu Borlu* : *Kiçi Borlu* gibi. Sonradan *Ulu Borlu* (*Uluborlu*) adıyla *Kiçi Borlu* (*Kiçiborlu*) adı arasındaki birlik bozulmuş, *Kiçiborlu* adı halk etimolojisiyle *Keçiborlu* biçimine girmiştir.

Ulu Borlu : *Kiçi Borlu* adları arasındaki ilişkiye benzer güzel bir örnek verilebilir: Konya ilinde Sille bucağında *Ulumuhsine* (*Ulu Muh-sine*) adlı bir köy vardır. Bu köyün küçük mahallesine *Kiçimuhsine*

(*Kiçi Muhsine*) adının verilmesi gerekirdi. Oysa halk arasında *Kiçi Muhsine* adı *Keçimuhsine* biçimini almıştır. *Kiçi Borlu* adının *Keçiborlu* biçimine sokulması gibi.¹

1 Bu yazıyı yazdıktan sonra F. Aksu'nun Isparta ili yer adları (Isparta, 1936) adlı küçük eserinde (10. s. 15. not) *Keçiborlu* adı üzerinde durduğunu gördüm. Aksu'nun bu yoldaki notunu olduğu gibi alıyorum: "Kasaba, ovaya açılan ve (Tülü) denen bir boğazın önündedir. Köyleriyle beraber 13600 nüfuslu, ağaçlık bir kasabadır. İşleyen zengin bir Kükürt madeni vardır. Alçı bulunduğu da söylenir. Keçi, küçük ve Bor Gayri münbit, Tebeşir, Alçı taşı, Çukur, Şarap, Kırat gibi çeşitli anlamlar taşır."

Aksu, bu notunda *Keçiborlu* adındaki *keçi*'nin 'küçük' demek olduğunu belirtmişse de, *Uluborlu* : *Keçiborlu* adları arasındaki bağlantıya değinmemiştir.